

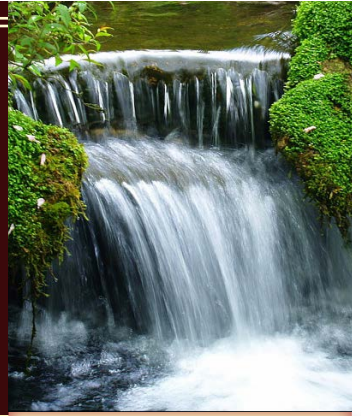

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

מקוה ישראל ה'

חלק ה'

על חיוב ושמירת תורת המקוואות

אור הזוהר 212 * אב תשע"ג

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

ועל כן מה מאוד כבדה על ידי זה עבודתו עבודת הקודש, ואלמלא
הי' אביו טובל אז בבוקר בעת הולידו היו כל השערים פתוחים לפניו
(שלחן מלכים, בפירוט טעם הנבי חז"ל)

המקוה בכוחה להביא מלך המשיח

ובפרט מי שעובר לפני התיבה, כידוע מהרב הקדוש ר' אהרן
קארלינער זכרונו צדיק לברכה, שבאם היו צייתים לו שכל
שליח ציבור יטבלו קודם התפלה הי' בכוחו להביא משיח, ולפי
ששליחי ציבור מתפללים בלי טהרה מעכבים את הגאולה.

(חכמי נזר, על קיעוד שולחן ערוך סימן ח' סק"ח).

אם על ידי הטהרה ירויח כל דהוא בעבודת הבורא די לו לאדם
לטרות אלף אלפים טרחות ולהוציא כמה הוצאות על כך

ומאחר ומאחר שטהרת הגוף גורם טהרת הנפש הנה כי כן ראוי
ליזהר מאוד בטהרת הגוף אולי יוכל להתחזק בתורה ויראה
ואהבה ושמחה ועבודה שלימה, ואם על ידי הטהרה ירויח כל דהוא
בעבודת הבורא די לו לאדם לטרות אלף אלפים טרחות ולהוציא כמה
הוצאות על כך, ולכן אל ישוב מפני כל לטבול במקוה טהרה כל אשר
יוכל, לשם תשובה ליטהר מטומאת עונותיו, ובפרט ליטהר
מטומאתו אם נטמא בשום דבר לא יעבור כי טהור טהור יקרא,
הקדוש ברוך הוא טהור ומשרתיו טהורים, והעובד את ה' בטהרה
הנה שכרו טובה כפולה. וידוע שחמורה טומאה היוצאת מגופו, ולכן
לו בכח יגבר לטבול לקריו דהיינו כששימש וכל שכן וקל וחומר אם
ראה קרי לאונסו, שראוי ליזהר מאד ולא יעבור מלטבול וכו', וכבר
כתבו גורי האר"י זכרונו לברכה שמי שאירע לו שראה קרי חס
ושלום אם יטבול תיכף באותו יום וישוב אל ה' ירחמהו וימחה
המזיק שנברא מעון קריו, ומי האיש אשר לא יחוס על נפשו ויחיש
מפלט לו.

(פלא יועץ, ערך טהרה)

הטבילה מביאה לאהבת השם יתברך ולאריכת ימים

שמעתי מפי קדשו של אדוננו מורנו ורבנו מרן שלום רוקח
זצוקללה"ה האב בית דין דקהלת בעלזא זכותו יגן עלינו
שתיבת בכל נפשך תיבת נפשך בא"ת ב"ש הוא תיבת טובל, והרמז
איך יוכל לאהוב את השם ברוך הוא בכל נפשך רק אם טובל את
עצמו במי המקוה, וזה כוונת הגמרא כל המחמיר בה על עצמו
מאריכין לו ימיו ושנותיו כי עצת היצר הרע כי יזיק המקוה חס
ושלום, לכן צריך לזה בכל נפשך שיאמר ליצר הרע הא איתא בגמרא
שהמקוה מארכת ימיו ושנותיו של אדם בלי שום היוזק כלל.

(חכרך על תהלים, ממזמר מזיכ לשלם)

חזקיהו מלך יהודה היה מטהר את ישראל במקוה מ' סאים

חזקיהו מלך יהודה שאמרו עליו שבימיו לא מצאו תינוק ותינוקות
איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה וכו',
מה "ההולכים לאט", בר קפרא אמר חזרונו על כל המקרא ולא מצינו
מקום ששמו "לאט", אלא זה חזקיהו מלך יהודה שהיה מטהר את
ישראל במקוה של ארבעים סאה מנין "לאט".

(פסיקתא רבתי, פרק ט"ז, וכן הו"ח במדרש שלי פרק י"ג)

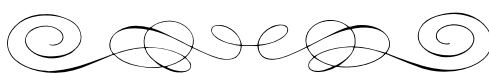
בימי קץ הגלות יסתכלו על המאמין בד' ובתורה כמו על
הבעש"ט הק' זי"ע בזמנו.

מקובל בשם תלמידי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי בסוף יומיא
מי שמאמין בהשם יתברך, ותורתו ישמור כפשוטו יהי'
רבנותא כמו הבעל שם טוב בימיו.

(דרכיחיים ושלום דף שצ"ו, מבטל מנחת חלעוד)

על ידי טבילה במקוה השערים פתוחים

הקדוש מורנו הרב רבי אורי מסטרעליסק זכותו יגן עלינו התאונן
כי אביו לאשר הי' איש פשוט לא הי' נוהר בטבילת עזרא,

- א. גודל הנחיצות לטבול במקוה - לעת הצורך.
- ב. היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום.
- ג. היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר.
- ד. פרטים הנחוצים לדעת לכל טובל במקוה, כמו חציצה.
- ה. מנהג לטבול בכל יום - ועש"ק - וש"ק - עיו"ט, ויו"ט.
- ו. בזמנים שאסור לטבול כמו יוה"כ וט"ב - כיצד נוהגים.

במקוה. ובעש"ט הק' הזוהר מאד אף באונס ודוחק לטבול עכ"פ פעם אחת ולא יזיק לו המקוה וכיון שאין החתן יוצא יחידי מביתו יזמין את בר לווייתו באופן שהיה לו פנאי לטבילה וקריאת שמע ולא יצטרך לסמוך אדיעבד לקרות את שמע קודם טהרת מקוה. וגם בשבת קודש נזהרין לטבול טבילה זו כמבואר בפוסקים. ומצוה על כל צבור לתקן מקוה חמה בכל יום והעושה כן מאריך ימים.

טבילה אחר העונה

א) כבר נתפשט לזוהר בטבילת עזרא (עי' או"ח סי' פ"ח) וכמו שהזוהירו פוסקים וספרים לזוהר בו גם בזה"ז שיש בו מעלות עצומות לטהרת הגוף והנפש ומאריכין ימיו ושנותיו - להזוהר, ועוד יש בו תועלת עצומה הבאתי בביאורים. ומדקדקין לקום בבוקר באופן שיעלה בידו לברך ברכת התורה וקריאת שמע בזמנו אחר הטבילה

מקריב קרבן וכו' וד"ז גורם אריכות הגלות וכו' שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד א"א, אך אם יטהרו ש"צ בכל מקום ימהרו ביאת הגואל.

יא. כ' הרא"ה (בהקדמה לשער בית הנשים) : ואדונינו אדון כל הנביאים נצטוו בפרישתו, וגם אנו נצטוינו לגדולה להטהר בטבילה, רבותינו ז"ל אמרו הרבו בטבילות לאחוז במדות וכו' עכ"ל.

יב. בס' הפרדס לרש"י ז"ל, דענין טבילת בע"ק הוא ענין של קידוש השם בפני גוים. וכ"ה בתשובת הגאונים שער תשובה ס"י חצ"ר כמבואר בכ"י ח"ג ס"י נ"ה.

יג. בשו"ת מן השמים דברים נפלאים עד מאד בענין טבילת עזרא מפי הקב"ה - הבאתי בסמוך או"ק ט"ו ע"ש.

יד. הכוזרי (מאמר כ"י ס"י) דמי שהוא בענפ"ש ירגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידים במגעם דברים דקים כפנינים וינות (מובא בדע"ת).

יז. דעת הר"ש במס' ידים דמ"מ תשעה קבין בעינן (מובא בשו"מ ח"א קכ"ג).

יד. באחרונים בענין טבילה:

בח"א (ככל ג' סעי' ב"ז) ומ"ב אות ד' בשם א"ר, ומ"מ אנשי מעשה נוהגין בתקנה זו. ועמ"ש לעיל בשם פמ"ג דהמחמיר חע"ב.

בערוה"ש (פ"ח ב'): ומדברי הרמב"ם נראה שלא החכמים ביטלוהו אלא מאליה נבטלה מפני שלא יכלו לעמוד בתקנה זו וכו', ולכן מציינו במשניות שנהגו בתקנה זו לפי שעדיין לא נבטלה, וגם עכשיו יש מהדרים ששומרים לטבול לקירויין וכו' עכ"ל.

בשו"ת פרי השדה (ח"ד ס"י ב') דבזה"ז יש מהדרים ששומרים לטבול לקירויין וכו' עכ"ל.

בשו"ת פרי השדה (ח"ד ס"י ב') דבזה"ז דשכיחי מקואות ל"ש לומר מ"ש הכ"מ שא"א לעמוד בתקנה זו וע"כ הוא יותר חובה במימים הקדמונים. (אמר המו"ל: וכ"ש בזה"ז שביטלה בנוי ומשוכלל עם כל המצטרך ובפרט כשהוא באותו בנין שבבית הכנסת).

בדע"ת בשם שו"ת בשמים ראש ס"י כ' דאסור בתפלין כ"ז שלא טבל. ועמ"ש ע"ז בשו"ת פרשת מרדכי ס"י ה'.

בשו"ת שו"מ מהד"ג ח"א ס"י קכ"ג דן אי מהני התרה למי שקיבל לטבול לתפלה וכן בפרהש"ד שם.

ודעת שו"ת חסל"א ס"י י', ושו"ת יד יצחק ח"א קכ"ט, דמהני התרה וכ"ה בש"מ ה' טב"ע. ועי' בת"ח כלל ג' ס"ק פ"ב.

בתורת חיים (סופר) ס"י פ"ח דהאינדא דיש טבילה בחמין אין מהראוי לזלזל בטבילה זו דמגמ' מוכח שהקילו בה משום צינה.

בשו"ת עין יצחק (או"ח ס"י ב') דל"מ התרה ע"ז, דכיון דמבואר בגמרא ובירושלמי דהמחמיר בה מאריכין - ימיו ושנותיו לא מצי להתחרט ע"ז בלבב שלם דודאי רוצה בברכת חז"ל.

בשו"ת שו"מ הנ"ל דנהגו עלמא חסידים ואנשי מעשה לטבול לתפלה והוי כמו נדר ואי"ל התרה, ועוד כ' שם דלא בטלו לטבילותא רק לתורה ולא לתפלה.

א. להעתיק כל ענינים שנאמרו בספרים בענין טבילת עזרא מצריך חיבור בפ"ע ע"כ לא העתקנו רק ראשי פרקים להראות עד היכן הדברים מגיעין ושגם הגאונים הקדמונים שלא השתייכו לכת החסידים כלל דקדקו בכך ועד כמה. ושלו"ע התפלה יותר מקובלת עם הטבילה.

ובטרם הצעת הדברים אבאר מ"ש בפנים דעוד יש בו תועלת עצומה. הנה כבר האריכו הסופרים וספרים בגודל חומר עון ז"ל אפילו במקרה ח"ו שפוגם בעליונים ובתחתונים ואין דבר הנותן כח לחיצונים כזה ושכל חיות האדם ומזלו בזה ובבא בהא תליא. וכבר אמרו דורשי הרשימות - הכל תלוי במז"ל - ולעיל באות ז' הרחבתי הדיבור בזה קצת. גם זאת ידוע לכל מעיינים מאשר כתבו הספרים כי טבילה במקוה ביום הפגם אין למעלה הימנו והוא מוכרח לניקוי העון, ואין להאריך, ומ"מ כתבתי קצת לקמן אות יב***.** איברא החוש מעיד דהרגיל בטבילה זו נזהר בו לעולם גם לצורה מקרה לילה אבל האינן נזהרין לעולם אין נזהרין והוא גרועו כפי שהביאו ספרים הנ"ל וכבר נתפשט המנהג אצל החסידים ואנשי מעשה לטבול בכל יום. כמ"ש בסמוך בשם משמרת שלום. ובסמוך הבאתי בשם בעש"ט הק' זכ"ע דטבילה עומד במקום תענית יום אחד. ע"ש. ועי' בשי"ס ברכות פ"ג וכן במ"א ומ"ב ס"י פ"ח דהמשמש מטתו אפילו חולי, יותר מחויב, ומצינו בדחז"ל דישאל קדושים היו נוהגין בטבילה זו מאליהם עוד לפני מתן תורה, כדאי בתדב"א (פ"ו).

ודע דאע"ג שהחסידים הן הן שהפיצו מנהג זה לטבול בבוקר לפני התפלה. מ"מ כן נהגו והנהיגו הרבה מגדולי אשכנזים אצל תלמידיהם, ומקובל אצל נכדי הגה"צ ממאד (מהר"ש בראך זצ"ל) שהי' תלמיד מובהק למהר"ם שיק זצ"ל שאמר לו דמפני ג' דברים אוהב החסידים ואחד מהם מפני שנוהרין בטבילת עזרא, ובתולדות שמואל (אונסדארף) דבי' דברים יש להתנהג כחסידים - אש ומים - היינו התלהבות בתפלה, וטבילה בכל יום.

בקדמונים - בענין הטבילה:

א. בכ"מ (סוף ה' קר"ש) שלא בטלוהו אלא נתבטלה מעצמה מפני שלא הי' כח ברוב הצבור לעמוד בה. וכ' ע"ז בפמ"ג (פ"ח א"א א') דמי שירצה לנהוג ולטבול תע"ב. ולהלן שם (שי"ג מש"ג) דמי שטובל תמיד חשיב אצלו טבילת מצוה.

ב. כבר העיד הרמב"ם באגרת על עצמו דמעולם לא ביטל טבילה זו, וכל הטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תרי"י ברכות כב).

ג. כ' רבינו האי גאון ז"ל דלא אמרי' בטלוהו לטבילותא אלא לגבי קר"ש אבל לתפלה אין מתפללין עד שירחצו (שם).

ד. והר"ף ז"ל כ' ולא טבילה דוקא אלא רחיצה בט' קבין (ר"ף שם).

ה. התפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל (שם בשם הרב"י).

ו. בטור סו"ס רמ"א כ' דהמחמיר תע"ב.

ז. בחינוך (מצוה ק"פ) כ': אמנם בענפ"ש המטהר לקריו גם היום מדה טובה ומשובחת היא לו, יודע דרך טוב ורוב טובה יחזו בה ותע"ב.

ח. במאירי (ברכות כב) כ': מ"מ טבילה זו קדושה גדולה וכל המחמיר בה תע"ב.

ט. בירושלמי (ברכות פ"ג ה"ד) אמרו: דכל המחמיר בה יאריך ימים בטובה. י. בשו"ת מן השמים (ס"ה ה') וז"ל: ועבדתם את ד' זו תפלה, אפשר טמא

בראשית חכמה (שער אהבה פ"א) וז"ל: והזהיר לעשות הטבילה בזמנה בודאי לא ישיגהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

ברחמי האב (אות כ"ט), להיות טהור בכל עת ושלא להתעצל לטבול במקוה בכונה רצויה כי הכל הולך אחר הכוונה.

טו* בשו"ת מן השמים (סי' ה') יש תשובה נפלאה מן השמים בנחיצות ומעלות טבילה זו, ואחר התשובה שאל פעם ב' אם הדברים יצאו מפי הקב"ה והשיבו הן. ולימוד ומוסר גדול בענין הטבילה יש ללמוד מכל תיבה כמעט, ע"כ אמרתי להעתיק כל תשובה עם השאלה ומשם ילמוד כל מעיין שמעלת הטבילה גבוה מעל גבוה.

זה לשון השאלה: על טבילת בעלי קריין דאמרי בטלוח לטבילותא כר"י בן בתירא, וכתבו הגאונים דהנימ לקר"ש ולד"ת אבל לתפלה צריך טבילה או ט' קבין, ויש מקילין ואומרים דאפי' לתפלה בטלוח וסומכים על הירושלמי דאמר בפרק יום הכפורים דאסור ברחיצה אסור בתש"ה מבעי שהרי צריך לרחוץ קודם שיתפלל ומשני במקום שנהגו שלא לטבול אי נמי תפטר קודם תקנה, וע"ז שאלתי אם יש לסמוך על הירושלמי ולומר כי תקנת עזרא לא נתקבלה בכל המקומות ובמקום שנהגו נהגו, ובמקום שלא נהגו מותר להתפלל בלא טבילה ובלא ט' קבין, ואם הלכה כדברי הגאונים שמחמירין ואומרים שצריך טבילה או ט' קבין לתפלה.

והתשובה:

והשיבו ועבדתם את ד' אלהיכם זו תפלה, ואפשר תמא ומקריב קרבן. וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה היוצאה מאונס לטומאה היוצאה מדעת, אינו דומה טומאה הבאה מחוץ לטומאה היוצאה מגופו, ועזרא כשתיקן ברוה"ק ראה ותיקן, ועל הירושלמי דע אילו חיה עמהם בב"ה לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קודם תקנת עזרא נשנית משנה זו, ודבר זה גורם אורך הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה היה כבר נשמע תפלתם זה ימים רבים אך סבלות הגלות ומע"ט ות"ת הם העומדים לישראל. ואח"ז השיבו שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד א"א אך אם טהרו ש"ץ בכ"מ אבא אליך וברכתיך, אחרי ראותי כל אלה **שאלתי** ליל ג' י"ט כסליו **אם בא לפי מאת ה' ואם לאו**, וכך היתה שאלתי אנא מלך עליון האל הגדול והגבור והנורא שומר הברית והחסד לאוהביו. שמור בריתך וחסדיך עמנו וצוה למלאכך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום למלאכך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום להשיבני על מה שאשאל לפני כבודך תשובה אמיתית ונכונה דבר דיבור על אופניו ברור ומבואר בפי' ובהלכה בלי שום ספק אשר שאלתי בענין טבילת בע"ק, אם נאצלו הדברים מרוה"ק ואם יש בהם תועלת וטוב לגלות לחתני ר' יוסף ולצוות עליו להודיע לחכמי הארץ או אם באו לפי מרוח אחרת ואין בהם תועלת וטוב לי להסתירם ולהעלימם.

והשיבו, באמת היה דבר ה'. והדברים עתיקים עתיק יומין אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, אח"ז השיבו והאיש אשר יעשו בזדון לבלתי שמוע אל הכהן העומד לשרת שם ומת האיש ההוא, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך.

עוד אעתיק דבר נורא מאוד מכו' האריז"ל (בפע"ח שער השבת פ"ג) דהנהרה בטבילת מקוה נעשה מטבילה **טבל** - י' שמתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו ואם אינו נזהר בטבילת מצוה אז נעשה **בטל** י' ח"ו שמקצץ בנטיעות ח"ו וע"ע בב"צ פט"ב סי' ע"ט שמצא בשו"ת הגאונים (שע"ת סי' חציר לר"ה גאון) כיון דהישמעאלים נזהרין בזה לכן גם לישראל ליהרהר בזה.

טו** בס' דרך אמונה ומעשה רב (דף נ"ב) וז"ל: גם פע"א אמר (רה"ק מהר"ן מברעסלוב זצוק"ל) שצריכין ליהרהר מאד לטבול באותו היום שיהי' האדם בלתי טהור ואפי' אם לא יוכל לטבל בבוקר עכ"פ יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב כי צריכין ליהרהר מאד לטבול באותו היום דוקא... גם בלי"ז הזהיר מאד להיות **רגיל בטבילת מקוה** (גם בסתם) ואמר שבימים שאין אומרים בהם תחינה כגון ביומי דניסן וכיוצא המובאים בשו"ע צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה, עכ"ל.

בס' בית אהרן (קארלז' בליקוטיים: ואמר (רה"ק מהר"א מקרלין זצוק"ל) ששמע בשם הבעש"ט זצוק"ל וזכ"ע פי' הפסוק בזעם תצעד ארץ. בזעם ר"ת זביחה - עירובין - מקואות שע"י דברים אלו תצעד ותתיסד הארץ. עוד אמר דא"י בספרים אע"פ שאין נבואה בחו"ל אבל במקום מים יוכל להיות. עוד אמר שמי שמאמין באמת בטהרתו במקוה ונהנה ומקבל חיות

בשו"ת נפש חי' (אורח סי' מ') דאין להקהל רשות לסגור את המקוה לאנשים - אפי' אם הכוונה שלא יעשה אי נקי ומונעים הנשים מליך למקוה - וכל המבטל דינו כמבטל רבים מלעשות מצוה.

בכה"ח סי' ע"ו אות פ"א דהנהגין לטבול מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו כדי שתעלה תפלתם ותוכתם למעלה בקדושה ובטהרה ועליהם תבא ברכת טוב, עכ"ל.

וע"ע דבר נפלא בשו"ת נו"ב מהד"ק אור"ח ל"ב שמסדר תשובה לאחד, וכי: ומה טוב שלא יבטל מטבילת קרי, ע"ש. ובשו"ת תפארת צבי על יור"ד ח"ב סי' כ"ג, הבאתיו בדין טבילה בשב"ק - בסמוך. ובאוצר החיים להגה"ק מקאמאראנא זצוק"ל (פ' מצורע מצוה קע"ז) וז"ל: וכל הטובל במקוה טומאתו אף בזה"י מקיים מ"ע מרמ"ח מצות ונפשו מזדככת כדי רבינו הקדוש בעל החינוך. ובסגולות ישראל (מע' ט' אות א') להגאון מהר"ש ליפשיץ בעמה"ח ברי"א, וז"ל: והזהיר בטבילת עזרא יהי מובטח שלא ישלוח בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו וכל הדינים נמתקים מעליו, וכל אריכות הגלות וכל הצרות הבאות על ישראל בדור הזה היא ע"י שבטלו טבילת עזרא, עכ"ל.

והאמת ניתן להיאמר דהמעין היטב בדברי הקדמונים דלהלן שכתבו להתיר טבילה זו אפילו בעצם יום הכפורים להרגיל בו ש"מ דבעיניהם לאו דבר פשוט הוא. וכן יש ללמוד מהכרעת האחרונים שם להקל. וגם מדי מאורי האחרונים שהתאמצו לתת יד להמקילין בשבת כדבסמוך.

בשו"ת דבר משה (סי' ט"ד) וז"ל לזה רמזו חז"ל באמרם (מד"ר ויקרא פ"א) ת"ח שאי"ב דעת נבילה טובה הימנו כמאמרם ז"ל דעת - זה סדר טהרות - ולז"א כל ת"ח שאי"ב דעת ר"ל שאי"ל טהרה במקוה נבילה טובה הימנו אחר שאיננו טהור מטומאת קרי שהוא חמור מכל הטומאות מפני שיוצא מגופו, עכ"ל.

בשו"ת אמרי יוסף (ח"ב סי' ר"א אות א') דאין לסתור מקוה ישנה לבנות במקוה חדשה דביטול אנשים הרגילין במקוה לאו מילתא דותרתא הוא, ע"ש.

בקצה"ג על מט"א תיקונים והשמטות לסי' תקפ"ה דלדעת מרן החת"ס לאור הקפידא שש"ץ עכ"פ יטבול, בזה"י כל יחיד דינו כש"ץ.

ובזמן הזה: בשו"ת פרהש"ד הנ"ל דבזה"י דשכיח מקואות חובה יותר (הבאתיו לעיל), בתורת חיים (סופר) סי' פ"ח וז"ל: ובפרט באינא שיש טבילה בחמין ע"כ אין מהראוי לזלזל בטבילה זו דבגמ' מוכח שהקילו משום צינה משא"כ בזה"י, ולא עוד דלתפלה הרבה מחמירין שעדיין התקנה במקומה עומדת, ובשו"מ (מהד"ג ח"א קנ"ד) דהוי כחפלת ערבית רשות וקבלו עליהן חובה והוכיח מתוספתא ידים פ"ב דחובה הוא.

טו מספרן של צדיקים: מצוה לטבול ולזהר שלא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו אם לא מאונס ודוחק גדול, כך פסק מרן האריז"ל (בשלה"ט סי' וז"ל ומרן הבעש"ט הזהיר מאד אף באונס ודוחק שיטבול בהכרח פעם אחד. וכי' בס' משמרת שלום (קידאנוב) סי' ב' וז"ל: וקבלה בדינו מקוה"ק רוח אפינו הבעש"ט זצ"ל כי כשצריך למקוה וטובל את עצמו לא יזיק לו בשום אופן, ע"ש.

ועי' בס' מאור ושמש עה"ת פי' אמור שכי' שא"א לו לאדם שישגי תכלית יראת ה' אלא אם נזהר בטבילת עזרא וכי' ואם הוא לומד ומתפלל ואינו נזהר בטבילה זו א"א בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה ע"י לידי אפיקורסות ובזמנים הקודמים שהיה דבר ה' יקר בימים ההם ולא היו יודעים מיראת הרוממות כלל זאת היה מחמת שהיה לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו והכת ש"ת ימ"ש שהיו אז בימים ההם נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף והיה העולם שם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעש"ט הקדוש ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נבג"מ והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקרוי שחכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות צריכין להיות נזהר מאוד בטבילה זו עכ"ל ע"ש.

בס' ליקוטי תורה (פי' תבא, ד"ה תחת) דאחד מג' דברים להסיר המונע בתפלה הוא המקוה, ע"ש. מובא בקצה"ש סו"ס י"ב.

בס' אורח לחיים (פי' ראה עה"כ כל צפור) וז"ל: בשם כאדמו"ר מהר"י זצ"ל"ה יראת ד' טהורה עומדת לעד כי האדם הרוצה ליכנס בעבודת השי"ת ולהיות יר"ש לאמתו צריך לשמור טבילות עזרא בלי לעבור בעת הצורך. וביותר לתפלה צריך האדם לטבול עצמו. הגם שבטלו לטבילת עזרא מ"מ לתפלה לא בטלו וצריך האדם הירא לשמור זאת שלא לעבור חלילה ע"ז... עכ"ל.

ו. מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו, שתעלה עיני תורתם ותפלתם למעלה בקדושה וטהרה (כה"ח).

ז. אין רשות לקהל לסגרו אפי' הכוונה שלא יעשה אי נקי וימנעו הנשים מליך (עין יצחק, ש"ת נפש חי).

ח. לזה כוונת חז"ל באמרום "תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו" (מד"ד ויקרא פ"א) עפ"י אמרום (שבת פ"ב) דעת זה טהרות, ור"ל ת"ח שאינו טובל לצורך נבילה טובה הימנו דטומאת קרי חמור מנבלות שיוצא מגופו (ש"ת דבר משה).

ט. אין לסתור מקוה ישנה לבנות במקומה חדשה דביטול אנשים ממקוה לאו מילתא זותרתא הוא (אמרי ישר).

י. הזהיר בטבילת עזרא יהי' מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו. וכל הדינים נמתקין מעליו, וכל אריכות הגלות, וצרות הבאות על ישראל בדור הזה בשביל שבטלו טבילה זו (סגולות ישראל).

[עי' ביאורים לאות א' הבאתי באורך דברי הפוסקים הללו, ומקורותיהם בדיוק].

ג***) אעתיק תמצית לשון הקדמונים במעלת טבילת עזרא:

א. הרמב"ם העיד על עצמו שמעולם לא ביטל טבילה זו והטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תרי" ברכות כב).

ב. דעת רב האי גאון דדוקא לקריאת שמע בטלוהו ולא לתפלה (שם).

ג. התפלה יותר מקובלת בטבילה - לד"ה (שם).

ד. הנוהר בטבילה זו - מדה טובה ומשובחת - יודע דרך טוב - ורוב טובה יחזו בה - ותע"ב (חינוך מצוה ק"פ).

ב) כמו כן יש לדקדק ולהזהר מאד לטבול במקוה אם ח"ו נכשל במקרה לילה רח"ל שזה מועיל למחות כח הטומאה הנולד אם טובל מיד ביום ההוא. וטובלין בכל ימות השנה לבד יוה"כ וט"ב. (אולם ע"ש בענין יוה"כ בביאורים לאות הקדום באורך).

ג) נמצא בספרים דאפילו על חלום רע [שחלם לו שבא על אשתו וכ"ש אחרת] אפילו לא נכשל במקרה ח"ו יזהר מאד בטבילה דיכולין הקליפות להזיק לבנים קטנים ח"ו והוא עוד יותר ממעשה רע בעצמה רח"ל, אבל בטובל בבוקר אין להם כח להזיק. (הקדמת ס' אור עינים להרה"ק מהרא"צ סאפרין מקאמארנא זצ"ל בן בעל שלתה"ט זצ"ל).

ג*) בזה"ו הטבילה חובה יותר במימי קדם מפני מקואות חמין דשכיחי בכ"מ, וע"כ אין להביא ראי' ממה שהקילו בו בימים קדמונים שלא יכלו לעמוד בו משא"כ בזה"ו (פרהש"ד ח"ד ס' ב' תורת חיים ס' פ"ח).

ומצינו בהפוסקים האחרונים שהפליגו במעלת וחובת הטבילה בזה"ו ואפרוט תמצית דבריהם.

א. הרגיל בו הוא כנדר ואין רשאי לבטלו (ש"מ, חס"א, יד יצחק, פרהש"ד, עין יצחק, שלמח"מ).

ב. י"א דלא מהני התרה (ש"מ, עין יצחק), ויש מקילין (חס"א, יד יצחק, ש"מ).

ג. בטלוהו רק לתורה ולא לתפלה (ש"מ).

ד. מקיים מ"ע מרמ"ח מ"ע ונפשו מזדככת כד' החינוך (אוצה"ח קאמארנא).

ה. המחמיר תע"ב (פמ"ג), וכן נהגו אנשי מעשה (ח"א).

"ובענין טומאת קרי" וז"ל: "אל מורי ז"ל (הוא האריז"ל) כי כל אותו היום מתגלה אותה הטומאה וניכרת במצחו אף אם טבל אלא שהוא גלוי דבר מועט אבל אם לא טבל הוא נגלה שם תמיד כ"ז שלא טבל עכ"ל. והחיד"א בעבוה"ק ק' צפרון שמיר ס"י ז' אות ק"ד דמסורת היא שהרואה קרי וטובל ביום ההוא דוקא ומתודה כראוי נמחה המזיק של קרי עכ"ל. וכי ע"ז בכה"י (ע"ז אות כ"א) וע"כ נוהגים יראי ד' לטבול לקריין ביום ההוא ואם אפשר להם טובלין קודם התפלה כדי למחות המזיק ולהתפלל בטהרה. [וע"ע בסמוך אות' ג']. ובקב הישר (פכ"ב אות ה') וז"ל: כשאדם עובר עבירה הן ג"כ נרמזים העבירות במצחו באש שחור מ"מ אם מתחרט ויגע וטרח לתקן בעשיית תשובה העונות שעשה, אזי מסלק החשך ואש שחורה בושת במצחו מעון ובשבת כשבאה הנשמה יתירא אחרי חצות לישראל אזי נתכסה אותו העון מכל וכל וזלת טומאת קרי או שתקן המעשיות אינו נסתלק בלתי טבילה, עכ"ל.

במגיד תעלומה (ברכות כ"ב) דבהוצאת ז"ל חייב מיתה ביד"ש וכשטובל א"ע במים קרים נפטר ממתה. ועיי' בליקוטי מהר"ן (ח"א ס' ר"ה) וז"ל תיקון למקרה לילה רח"ל לומר י' קאפי' תהלים באותו היום שאירע לו ח"ו כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטיפה מהקליפה שלקחה אותה וכו' ומי שזוכה לאמרם באותו היום א"צ לפחוד עוד מפגם הנורא של המקרה ח"ו כי בודאי נתקן ע"י. ועיי' בהקדמה לתיקון הכללי, דתיקון הראשון הוא המקוה שצריכין לטבול במקוה. ואח"כ תיקון הלזה.

ג. ביסוד ושוורש העבודה (שער המים פ"ב) וז"ל: גם להרבות בטהרת טבילה ככל האפשרי כי זה עיקר טהרת נפש גם בכל השנה וביחוד אם בלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מטומאת הזיווג יזהר לטבול בו ביום קודם תפלת שחרית. וז"ל בז"ח דף י"ד ע"ד: ובחג נידונין על המים על שהם מבזין בנטיי ועל שהם מזולזלין במקואות ובטהרות שהם במים, ועל כך נדונין על המים על ענין המים. עכ"ל.

ד. (הבאתי דבריהם בהרחבה בביאורים לאות א', ע"ש).

מזה בטוח הוא אף שהוא חלש ורחיצת המים מזיקין לו עכ"ז הטבילה לא תזיק לו כלל, ע"ש.

בסידור לב שמח בהקדמה וז"ל: וגם העיקר טהרת הלב ליהרר ללמוד לשמה הוא להיות הת"ח נזהר במקוה וכו'. ושמעתי ממו"ח הרה"ק מבעלו זלה"ה (הוא השר שלום מבעלזא זכ"ע) שלכך מסיים הגמ' בברכות (בסוגיא דטבי"ע) כל הנזהר בה מאריך ימים שדרך הת"ח ש"ל מיוזג רך ולכך אומר שאם ילך למקוה יזיק לו. ולכך אי' בגמרא כל הנזהר בהמאריך ימים מבלי היזק חלילה, עכ"ל שם.

בנימוקי אור"ח (לבעל מנח"א זצ"ל) ס"י פ"ח דיפה מנהג חסידים ואנשי מעשה שנתפשט דרכם ליהרר בטב"ע ולכן נכון מה שנוהרין בכ"מ שעכ"פ הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה. וצ"י שם לעיין בספרו חו"ש עה"ת ומנח"א שמביא מקור דהוא דת' יהודית לטבול במקוה, ע"ש.

ובס' הכנה דרבה (לבעל ערוה"ב) דף טו"ב אות י"א מזהיר באזהרה אחר אזהרה ליהרר בטב"ע, וע"ע עמק יהושע האחרון בסופו בע"ז.

ובס' מאמר מרדכי (דף כה). להקדוש המפורסם מהר"מ מנאדבורנא זצוק"ל שפע"א דבר רבינו הקדוש ואמר בע"ק אסור בתורה ותפלה אע"פ דבש"ע כתיב להיתר בעלי שו"ע הי' בעלי רוחה"ק והבינו שיהי' הדור חלוש מלטבול ואם יאסרו הלימוד והתפלה תורה מה תהא בה. אבל דעו שאמת הוא שב"ע"ק אסור בתורה ותפלה, עכ"ל.

בש"ה"ה אות טהרה וז"ל: ואני אומר הבא לטהר מסייעין לו מי שעושה מוסכם לעשות בטהרה בודאי הקב"ה יסייע לו להזמין לו טהרה, ע"ש.

בסה"ק מגיד תעלומה (ברכות טו). לבעל בני יששכר דטבילה יותר חשובה מקרבן על המזבח. וע"ע במשנ"ח (שארית יום ראשון) וז"ל: ועיקר כוונת עסקו בתורה תהי' להשיגה וכו' וכדי שלא יהי' לו עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור ע"י טבילה כי זהו העיקר, עכ"ל.

ב. הקדוש מהרח"ו זכ"ע מביא בשם האריז"ל בשער רוחה"ק דף ד' ד"ה

י. אפילו לא יוכל לטבול בבוקר יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב (דרך אמונה ומעשה רב).
טו. עיקר טהרת הלב לזוהר ללמוד לשמה להיות הת"ח נזהר במקוה (סידור לב שמוח).
טז. הגה"ק מהר"מ מנאדבורנא זכ"ע אמר בע"ק אסור בתורה ותפלה, ובעלי שו"ע היו בעלי רוחה"ק והבינו שאם יאסרו תורה מה תהא בה. אבל האמת הוא שבע"ק אסור בתורה ובתפלה (מאמר מרדכי).

יז. טבילה יותר חשובה מקרבן ע"ג המזבח (מגיד תעלומה).
יח. נכון מה שנוהרין בכ"מ שעכ"פ הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה (נמוקי אורח).
יט. בעל ערוגת הבשם זצ"ל מזהיר באזהרה בתר אזהרה לזוהר בטב"ע (הכנה דרבה).

ד* (כבר הבטיחו לך קדושי עליון שהבא לטהר מסייעין לו להזדמן לו טהרה. וגם מי שהוא חלוש וכיוצא יטבול עכ"פ פעם אחד ולא יזיק לו דבר).

ד** (אם אירע שנתאחר השעה ואם ימתין עד אחר הטבילה יעבור זמן קריאת שמע. יקרא קריאת שמע לפני זה כי אין הטבילה דוחה מצות קריאת שמע בזמנו. מיהו אם באפשרות לקרות קריאת שמע לפני סוף הזמן - אם לא יאמר ברכת התורה לפני זה - יקרא קריאת שמע לפני ברכת התורה. [ועי' בסמוך או' ד*]).

וכבר הארכתי במקום אחר דלא נכון הדבר מה שסומכין לקרות את שמע רגעים אחדים לפני סוף הזמן ולפעמים שוהין בהמקוה ושאר הכנות בעצלתיים על סמך זה. דמלבד שמבואר בשו"ע (סי' נ"ח ס"ב) דיש להקדים לקרותה במהרה כל מה שיוכל. עוד זאת דא"א לצמצם הרגעים ופעמים שהמורה שעות אינו מדויק על הרגע ויוכל לעבור על הזמן בלי יודעים. ועוד דלפעמים יזדמן אונס ברגע האחרון כמו הצורך לנקבים וכיוצא באופן שאסור לקרות קריאת שמע. ואונס כזאת קרובה לפשיעה כיון שאפשר להקדים בקצת זריזות ומיעוט שיחה (ועמ"ש בביאורים העתקה ממ"ש בספרא דהאי קודש הקדשים המגיד ממעורר שצוק"ל).

גם יש להעיר כי היוצא לבית הכסא בלילה או בעת קומו ממטתו אסור לו לאחר מלברך עד אחר הטבילה משום דאז כבר יצטרך לנקבו עוד הפעם. וכ"ש שבליילה צריך לברך וכמ"ש לעיל (או' יא*) ע"ש. (ועמ"ש בע"ז בהערה לאות ט"ו).

כשהזמן קצר עד שלא יספיק אפילו ליטול לידים במים ינקה ידיו בצרור, או עפר, או כותל או קורה, מטלית יבש, בגד עב, או מטפחת קשה. ואפי' בגד שלבוש בו. מיהו כותל שממשו חלק ומצהיר ע"י הצבע או ע"י נייר כותל (ווא"ל פאפ"ר) במקום צבע לא מועילי.

ד*** ישנם כמה דברים העלולין לדחות קריאת שמע מצד חיוב קיומן בצירוף הטבילה וע"כ נכון לדעת בכל כי האי גוונא מה קודמם, ואפרטם:
א. טבילה או ברכה התורה - טבילה קודמת להרגיל בו.

ה. טבילה זו קדושה גדולה (מאירי ברכות כב.).

ו. אם יטהרו עכ"פ ש"ץ בכל מקום ימהרו ביאת הגואל (שו"ת מן השמים ה') ובוה"ז כל יחיד דינו כש"ץ (קצה המטה).
ז. טבילת בע"ק הוא ענין קידוש השם בפני גוים (תשובת הגאונים, ס' הפרס לרש"י ז"ל).
ח. מי שהוא בעל נפש יריגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידין במגעם דברים דקים כפנינים ויינות (ס' הכורי מובא בדעת).

ד) ונעתיק עוד תמצית הנאמר בספרן של צדיקים במעלת וחובת טבילה זו:

א. עיקר כוונת עסקו בתורה תהי' להשיגה וכו' וכדי שלא יהי' עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור ע"י טבילה (משנ"ח שארית יום ראשון).

ב. הנזהר בטבילה מתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו, ואם אינו נזהר ח"ו מקצץ בנטיעות (האריז"ל).

ג. לא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו - אם לא מאונס ודוחק גדול - עפ"י האריז"ל (ר"ח, באה"ט, שלחה"ט).

ד. בעש"ט הק' הזהיר מאד אף באונס ודוחק גדול לטבול בהכרח פעם אחת עכ"פ (שלחה"ט).

ה. קבלה בידינו מקוה"ק רוח אפינו הבעש"ט זצ"ל, כשצריך למקוה וטובל עצמו לא יזיק בשום אופן (משמרת שלום).

ו. א"א להשיג תכלית יראת ד' אלא הנזהר בטבילה זו (מאור ושמש פ' אמור).

ז. הלומד ומתפלל בלי טבילה זו א"א בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצוות (שם).

ח. הלומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל חלילה לבא עי"ז לאפיקורסות (שם).

ט. בזמנים הקדמונים לא היו יודעין מיראת הרוממות כלל, מחמת שהיו לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו (שם).

י. הכת ש"ץ ימ"ש נעשו אפיקורסים על שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף (שם).

יא. הי' העולם שמש עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעש"ט הק', ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נבג"מ, והם פתחו שער לד' צדיקים יבוא בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו שחכמי הגמ' לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומדות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו (שם).

יב. אחד מג' דברים להסיר מונע התפלה - מקוה (ליקוטי תורה, קצוה"ש).

יג. האדם הרוצה ליכנס לעבודת השי"ת ולהיות יר"ש לאמיתו צריך לשמור טבילת עזרא - בלי לעבור - לעת הצורך (אורח לחיים), וביותר לתפלה צריך לטבול עצמו (שם) וצריך אדם הירא לשמור זאת שלא יעבור חלילה עי"ז (שם).

הטבילה לא תזיק לו כלל. ובסי' לב שמח בהקדמה ששמע מחמיו הגה"ק רב שר שלום מבעלזא זכ"ע דלכך מסיים הגמרא בברכות (פי"ג סוגיא דטבי"ע) "כל הנזהר בה מאריך ימים" שדרך ת"ח שי"ל מזג רך ולכך אומר דאם ילך למקוה יזיק לו. ועי"כ אמר הגמ' דהנזהר בה מאריך ימים מבלי הזיק חלילה, ע"כ.

ו. בענין שאסור לבטל מקרי"ש בזמנו עבור זה כ"כ בסי' יעב"ץ - בפמ"ג

ה. עי' משמ"ש קידנוב סי' ב' דקבלה בידינו מבעש"ט הק' זכ"ע הצריך למקוה וטובל עצמו לא יזיק לו בשום אופן. ובשלחה"ט סי' פ"ח בשם בעש"ט הק' דגם באונס יטבול עכ"פ פעם אחד. ובר"ח שער אהבה פ"א דהזהיר לעשות טבילה בזמנה לא ישיגהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. ובבית אהרן, קארלין, דמי שמאמין באמת בטהרתו במקוה ונהנה ומקבל חיות מזה בטוח הוא אף שהוא חלש ורחיצת המים מזיקין לו עכ"ז

ב. קריאת שמע או ברכת אשר יצר - קריאת שמע קודם.
ג. טבילה או נקיון הגוף - טבילה קודם.

ד. ברכות התורה או קריאת שמע - קריאת שמע בזמנו עדיף,
ואפילו יש עדיין זמן קריאת שמע שנית לפניו.

כ' בגד עב, מטלית או שק, ובח"א כלל ז' ס"ב דאפי' במפה]. ומה שכתבנו בענין כותל שממשו חלק ומצהיר, המעיין היטב בפוסקים הנ"ל ימצא דאינו מועיל רק דבר שמשמשו קשה ועב דע"י החיכוך סר מלמולי זיעה שבידים. משא"כ בכותל כזה. ובימים הקדמונים היו טחין בטיט וסדין בסיד הכותלות וע"כ הקילו בכל כותל סתם. משא"כ עכשיו בימינו.

ובענין היוצא מבה"כ, בשע"ת ומ"ב ס"י ז' דאם נצרך עוה"פ להטיל מים א"א לברך על הראשונה. ובכה"ח אות ח' בשם כמ"פ בעבר חצי שעה אינו יכול לברך עוד.

ומ"ש בשם המגיד ממעזריטש זצוק"ל בס' ליקוטים יקרים ס"י רמ"ג וז"ל: **צדק** לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (תהלים פה, יד), ר"ל דרך מוסר, כי יש בני אדם ההולכים לדבר מצוה להתפלל או כיוצא בו, ובאמצע הדרך עומד לדבר עם בני אדם, אף שעושה אחר כך המצוה, עבירה הוא בידו שלא הלך ברויזות, והעונש שלו לאחר פטירתו גם כן מדה כנגד מדה, לפי שידעו מכמה ספרים שמעבירים את האדם על הנהר על מעבר קצר מאד, וזה לו יסורים קשים עד מאד, כי יש לו פחד ורעדה, אך צריך הוא לרוץ מהרה מאד, כי זה פעולה לעבור מהרה. והנה באמצע הדרך והמעבר שולח לו הקב"ה מלאך אחד לעכו, ומלאך הזה הוא שנברא מאותו המצוה, והיה לאותו המלאך צער, כי במחשבתו שחישב בביתו לילך לדבר מצוה ההוא נברא נשמה להמלאך, ובעשיית המצוה נברא הגוף להמלאך, ובשביל ששהה האדם לברוא הגוף להמלאך מחמת שעמד באמצע הדרך לדבר עם בני אדם, ומחמת אותו העיכוב, גם כאן בא המלאך באמצע המעבר ומעכו כדי שלא ירוץ במהרה.

וזהו צדק לפניו יהלך וגו' כפשוטו, כי כל המצות הולכים לפני האדם לאחר פטירתו, אך שיראה בשעת הליכתו לדבר מצוה שילך ברויזות ולא בעצלות, בכדי שישים לדרך פעמו, ולא יעכבוהו במעבר הנהר, עכ"ל.

ז. בענין טבילה קודמת לברכה"ת וכן מ"ש דקר"ש בזמנו קודמת לברכה"ת ואפילו קר"ש הראשונה אע"ג דנשאר זמן אחר לקר"ש כבר רמזתי בקיצור באות הקדום. וע"י חקרי לב (א"ח ס"י ט"ו ד"ה אך) דדעת המחבר ס"י מ"ז מעיקר הדין כמתירין רק חושש לסברא המחמיר באמירת פסוקים. וכ"כ בערוה"ש ס"י מ"ו סעיף י"ד ואף שהחיד"א (בשו"ת יוסף ס"י ס"ו) השיג עליו ע"י שו"ת פני יצחק ח"ה בהשמטות או"ח ס"י ה' דף קס"ב שתי' דעת החק"ל מהשגת החיד"א וכ"כ בשו"ת בצל החכמה ס"י מ"ז מעיקר הדין כמתירין רק חושש לסברא המחמיר באמירת פסוקים. וכ"כ בערוה"ש ס"י מ"ו סעיף י"ד ואף שהחיד"א (בשו"ת יוסף אומץ ס"י ס"ו) השיג עליו ע"י שו"ת פני יצחק ח"ה בהשמטות או"ח ס"י ה' דף קס"ב שתי' דעת החק"ל מהשגת החיד"א. וכ"כ בשו"ת בצל החכמה ס"י א' אות ה'. וזהו אפי' לדעת המחבר אבל אנו נגררין בתר הרמ"א שכי' דהמנהג כהמקילין וכן הביא בב"י בשם מהרי"ל שכן המנהג באשכנז להקל, וכ"כ בשכנה"ג שכי"ה מעיקר הדין, וכ"כ בשעה"ד או' כ"ג משמעות בהגר"א. ואע"ג שסיים הרמ"א דבהיום נהגו להחמיר, אבל לא במקום ביטול מצוה עוברת הנהיגו כך כל שמעיקר הדין אי"ב חשש. ובענין טבילה עמ"ש במקוה ישראל דהרגיל בו הוא כנדר, וי"א דלא מהני התרה. ע"ש

ס"י פ"ח, ומ"ב שם, ובש"מ או' כ' ובישועות חכמה ס"י טו"ב ונלמד בכ"ש מדין דלקמן או' י"ג* ע"ש. ומ"ש לקרוא לפני ברכה"ת עפ"י ד' הרמ"א סו"ס מ"ו ומחבר ס"י מ"ז סעי' ח'. ואע"ג שכי' במ"ב סו"ס מ"ו דהמנהג שלא לומר פסוקים לפני ברכה"ת מ"מ י"ל דאדעתא דהכי לא קבלו (ובאות ד* הארכת*). וע"י בש"מ (שם בשר"א אות לה) שדן אם לסמוך אמן קר"ש דשעות שוות שיוכל לקרוא אחר הטבילה ומסיק דהכל לפי האדם דאם נזהר לעולם לקרות בזמן בעלי השו"ע ואחרונים בזמניות כבר שו"א עליו חובה ואסור לבטלה ע"ש.

ואם צריך לפנות, הדין כך הוא: לכתחילה ודאי יפנה תחלה לקבל עליו עומ"ש בגוף נקי, אולם יקרה לפעמים שאם יפנה - וגם יטבול יעבור זמן קר"ש, כע"כ ככה יתנהג, אם א"א לו אלא או בטבילה או בהכנת גוף נקי אם יכול להעמיד עצמו עד פרסה (ע"ב מיוט) יטבול ויקרא קר"ש, ואפילו אם אינו יכול לעמוד עד פרסה אבל התחיל לקרוא קר"ש ואח"כ נתעורר לנקיים ג"כ יגמור הקר"ש. אבל אם לא התחיל עדיין ואינו יכול לעמוד עד פרסה, ג"כ יש להקל בשעה"ד"ח למי שנוהר לקרות קר"ש בטהרת מקוה. ואם צריך לקטנים קל יותר.

מקור הדין: באו"ח ס"י צ"ב, וע"י מ"ב סק"ז דביכול להעמיד עד פרסה מותר בקר"ש לכתחילה. וע"ש דהשע"ת ס"י ו' סק"ד מחמיר, וע"כ לכתחילה יש ליהרר גם ככה"ג אבל לצורך יש לסמוך אמקילין כמבואר במ"ב אות ט' שם. וכן באינו יכול לעמוד עד פרסה אולם נתעורר לה כשכבר התחיל קר"ש מבואר שם בסעי' ב' דאין לחוש, ואם לא התחיל ע"י מ"ב או"ק ו' בדדיעבד מקילין בק"ש אם קרא ואינו יכול לעמוד עד פרסה, והלא קי"ל שעה"ד"ח כדיעבד, וע"כ כתבתי דשעה"ד"ח כדיעבד. וכן בישועות חכמה ס"י טו"ב בשם הגר"ז ס"י פ' דקר"ש צ"ל בזמנו אפי' בלא גוף נקי. ועמ"ש שם אות ט' בשם הגה"ק מצאנו זכ"ע (ועמ"ש בדיני מקוה ישראל דגדולי האחרונים מסתפקין למי שרגיל בטבע אי מהני התרה).

וכ"ז בצריך לגדולים, ובצריך לקטנים קיל טובא דאפילו לתפלה דחמירא מקר"ש ולכו"ע אם אינו יכול לעמוד עד פרסה לא יצא פליגי הפוסקים דאולי דוקא בגדולים אבל בקטנים י"א בדיעבד אם לחזור ולהתפלל והוא דעת מ"א וח"א. וכ' בבה"ל דכן דעת הרבה ראשונים כמבואר במגן גבורים ובנוד"ד כ"ש דיש להקל כיון דבקר"ש מותר בדיעבד אפילו בגדולים אם אינו יכול לעמוד וז"פ.

אין הזמן מספיק לקרות כל ג' פרשיות - יכוון לקיים מ"ע של זכירת יציאת מצרים ויאמר: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך", ואח"כ יקרא קר"ש (ע"י מ"ב ס"י מ"ו ס"ק ל"א דלכתחילה יקרא פ' יצ"מ בזמנה ואין פ' ציצית מעכבת כמבואר בשע"ת ס"י...).

ודע עוד דהחובה לגמור הקריאה בתוך הזמן ולא סגי בהתחיל בזמן דמבואר במ"א, ופמ"ג, גר"ז, מ"ב ס"י פ"ט וס"י קכ"ד והארכתי בזה במקו"א, דהעיקר לדינא כמותם בפרט לענין זמן קר"ש דאורייתא.

אם יצא מבית הטבילה או מבה"כ ועד שיטול ידיו במים יעבור הזמן. או אפילו ספק, יקנה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקי אפי' בכותל או מטלית יבש או במטפחת קשה, [רדב"ז ח"א ס"י ל"ח ובברכ"י ס"י ס"ב

